

29.09.2023

Група №14

Урок №6

Тема: Панас Мирний (П.Рудченко). Життєвий і творчий шлях. Загальна характеристика творчості.

Мета:

- Навчальна: ознайомити учнів із життям та етапами творчого шляху письменника;
- Розвивальна: розвивати навички сприйняття інформації на слух, виділення головного, висловлення власних суджень з приводу почутого; поглиблювати вміння працювати з додатковою літературою;
- Виховна: виховувати почуття пошани до великих митців, любов до художньої літератури.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу, урок-лекція.

Теорія літератури: соціально-психологічний роман.

Перебіг уроку

I. Мотивація навчальної діяльності школярів

Вчитель.

«В цій людині билося палке серце патріота,
справжнього гуманіста»

Такі слова про Панаса Мирного сказав Олесь Гончар.

Важко собі уявити українську літературу без Панаса Мирного (Панаса Яковича Рудченка). Це про нього літературознавці пишуть: «Спадщина письменника належить до тих здобутків гуманістичної літератури, які підносяться над своїм часом, виходять за межі однієї мови, стають невичерпним джерелом, з якого п'ють люди всієї землі». (П. Хропко.) Це його Олесь Гончар назвав «першим симфоністом української прози».

За звичайною зовнішністю, під мундиром високопоставленого чиновника Російської імперії билося серце палкого патріота України, знавця людської душі й гарячого поборника добра та справедливості.

Саме з ним і відбудеться наше знайомство на сьогоднішньому уроці.

II. Оголошення теми й мети уроку.

III. Актуалізація опорних знань учнів

Учитель:

Діти, а що вам відомо про Панаса Мирного?

Учень:

Перш за все це те, що він є нашим земляком.

Учитель:

Молодець! Насправді це так, а де саме він народився вам відомо?

Учень:

Ні...

Учитель:

Зараз я вам розповім. Уважно слухайте і запам'ятовуйте. Те що необхідно буде записувати, я скажу.

IV. Сприйняття й засвоєння учнями навчального матеріалу

Міні-лекція вчителя з показом ілюстрацій та елементами бесіди.

«Вся моя слава — Україна,— ще в молодості писав Панас Мирний у щоденнику,— якби я їй добра хоч на мачину зробив, то б мені і слава була, я більшої не хочу. Якби я зміг показати безталанну долю життя людського, високою його душу, тепле серце, як вони є у мирі,— то б моя слава була і моя надія справдилася.»

Панас Мирний мріяв про високе мистецтво, а доводилося сидіти в канцелярії, займатися нудною, немилою роботою заради засобів для існування. «Серце моє наливалось огнем, у грудях ходили прибої гніву. О, чим я тобі відомщу, ти, кляте життя, невірне, підданське! Чим я тобі вимещу, дурний начальнику, за твої даремні постріки, за твоє огидне і неправдиве слово? Нічим? Ні, я виставлю тебе на показ усьому мирові, твої дурні привички, твоє насилування чоловічої совісті...»,— читаємо в інших щоденникових записах письменника.

Хто ж він, Панас Мирний?

Це Панас Якович Рудченко, який *(записуємо)* народився 1849 року в сім'ї дрібного чиновника у Миргороді, що на Полтавщині. Батько майбутнього письменника, Яків Григорович, пройшов усі нижчі щаблі чиновництва і лише під кінець життя ледь дослужився до повітового казначея. Родина Рудченків була великою — четверо синів і дочка. Батькова платня, на яку в основному жила сім'я, здавалася мізерною. Як згадує сам Панас, якби не шматок власної землі, «доводилося б сім'ї й голодувати. Кожного треба обути й одіти та й хоч про невеличку освіту їх потурбуватися». Але, хоч матеріальні негаразди були відчутними, батько хотів бачити дітей освіченими, а синів, крім того, чиновниками.

(записуємо)

Навчався Панас спершу в Миргородському парафіяльному училищі, а згодом, з переїздом батьків до Гадяча,— в повітовому училищі. У 1862 році закінчив його з похвальним листом. Хлопець мріяв про гімназію, університет, але на заваді стала відсутність коштів.

(записуємо)

У 14 років Панас поступає на службу і тягне цю важку чиновницьку лямку понад півстоліття! Він пройшов шлях від канцеляриста, помічника бухгалтера до дійсного статського радника в губернському казначействі, що дорівнювало військовому чинові генерала.

Майбутнього письменника завжди боляче вражала поведінка молодих чиновників — пияцтво, моральна розбещеність, безкультур'я, байдужість до громадських справ. Окрім того — пихате, зверхнє ставлення до простих людей, хабарництво.

— Чи змінилися службовці нині?

Зовні життя Панаса Мирного проходило тихо, спокійно, без особливих подій. Удень — служба, увечері — сім'я, а вночі — улюблена літературна праця, кипіння пристрастей і думок. Ще в юності він склав для себе план літературної самоосвіти — глибоке знайомство з класикою, сучасною йому літературою, вивчення усної народної творчості.

— Наскільки, на ваш погляд, важливо ще в юності мати чітку життєву мету й програму її здійснення?

Оскільки за часів Панаса Мирного українську мову було заборонено, то його твори під псевдонімом виходили тільки за кордоном.*(запишемо)*

Оповідання «Лихий попутав», нарис «Подоріжжя од Полтави до Гадячого», повість «П'яниця». Це — початок. Панас Мирний глибоко досліджує пореформлену дійсність, характери простих людей, намагається зрозуміти психологію їхніх вчинків. Задумує великий роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» і починає роботу над ним. Свій твір дає почитати братові Івану Білику. Той радить розширити історичну частину й сам береться її дописати. Так він став співавтором.

(запишемо)

1876 року в Петербурзі почали друкувати твір, але в цей час вийшла заборона видання книг українською мовою. Роман побачив світ тільки через чотири роки у Женеві за сприяння М. Драгоманова.

У 1915 році, на своє 66-ліття, П. Я. Рудченко одержав багато привітань. Його вшановували як талановитого і сумлінного, високого за рангом чиновника. А в цей час полтавська жандармерія розіслала циркуляр про розшук неблагонадійних осіб, серед яких значився і Панас Мирний.

Цікава історія привселюдного розкриття таємниці про те, хто ховався за псевдонімом Панас Мирний і був знаменитим українським письменником (сам Панас Якович вважав це неважливим, головне, як його твори прислужаться українському народові).

У 1890 році Полтаву відвідала театральна трупа Садовського. Захоплений грою Марії Заньковецької, Панас Мирний підніс їй рукопис своєї драми «Лимерівна» з присвятою. Подаровану п'єсу Марія Костянтинівна зуміла провести за сприяння свого родича Катеринича через театральну цензуру, а в жовтні 1891 року запросила Панаса Яковича на прем'єру до Курська. Письменник через службу не зміг поїхати, але у квітні 1892 року він таки побачив свій твір на сцені, вже в Полтаві. Лимерівну грала Занько-вещка. Вистава пройшла з великим успіхом. Зворушений митець, слухаючи овації, забув про свій припис не розкривати псевдоніма і під вигуки публіки: «Автора! Автора!» — піднявся на сцену. Перед здивованими очима полтавців стояв багатьом відомий полисілий, худий, «засмоктаний бомагами», трохи зніяковілий і розчулений колезький радник П. Рудченко. Заньковецька надягла на нього вінка (за книгою В. Черкаського «Панас Мирний. Біографія». — К., 1973).

На одній із літературних субот сорокарічний Панас познайомився з учителькою музики Полтавського інституту шляхетних дівчат Олександрою Щейдеман. Її обізнаність у літературі, музиці разом із молодістю й гарними блакитними очима глибоко вразили його серце. Знаючи, що в Олександрі є наречений, він усе-таки наважився добиватися її руки і серця. І переміг! У

листі до Панаса Мирного Олександра Михайлівна так пояснила своє почуття до нього: «Твоє добре серце в поєднанні з глибиною твого геніального розуму справляє на мене приголомшуюче враження... і невже мені, грішниці, випало таке щастя і честь бути твоєю дружиною...»

У Рудченків було четверо синів, яким батько заповідав стати гідними українцями.

Панас Мирний дуже захоплювався музикою, народною піснею.

Митця не стало 1920 року. В Полтаві створений літературно-меморіальний музей Панаса Мирного. Твори письменника багато разів перевидавалися, перекладені багатьма мовами світу.

V. Закріплення знань, умінь та навичок

Проблемне запитання до учнів.

— Біографія Панаса Мирного дуже індивідуальна, неповторна чи, може, є в ній те, що можна наслідувати?

VI. Підбиття підсумків уроку

Інтерактивна вправа «Займи позицію».

— Ознайомившись із життєписом Панаса Мирного я зрозумів (зрозуміла), що героями не народжуються, а стають.

Так

Не визначився

Ні

VII. Домашнє завдання

- Знати біографію письменника;
- Зробити та записати в зошит хронологічну таблицю по життю та творчості митця;
- Прочитати половину (із скороченого тексту) твору «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

tanita.var2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.